SAD PLNÝ OVOCE · 2027

STARÝ SAD, NOVÝ ŽIVOT

OMLAZENÍ STARÝCH STROMŮ A NEJČASTĚJŠÍ CHYBY

VÁCLAV DOLEŽAL

LIBROVA

KNIHA 3

Starý sad, nový život

Omlazení starých stromů a nejčastější chyby

Václav Doležal

LIBROVA · 2026

Vaše zákaznická zóna
Všechny knihy kolekce jsou vám stále k dispozici na této adrese:
https://librova.eu/cs-cz/pages/zakaznicka-zona-sad-3tbfbm

Starý sad, nový život – Omlazení starých stromů a nejčastější chyby
Václav Doležal

© 2026 Librova. Všechna práva vyhrazena. Tato publikace je určena výhradně k osobnímu použití kupujícího. Kopírování, sdílení ani další prodej bez souhlasu nakladatele nejsou povoleny.

Bezpečnost: používejte stabilní žebřík a pokud možno požádejte někoho, aby vám ho přidržel; nikdy neřežte v blízkosti elektrického vedení. Pracujte s dobře nabroušeným a dezinfikovaným nářadím, v rukavicích a s ochrannými brýlemi. U silných větví nebo vysokých stromů zavolejte odborníka. Vždy dodržujte pokyny na etiketě jakéhokoli přípravku na ochranu rostlin. Uvedená období jsou orientační: přizpůsobte je podnebí ve vaší oblasti.

Obsah

1. Vítejte
2. Posouzení stromu: vyplatí se ho zachraňovat?
3. Plán obnovy ve třech obdobích
4. Obnova starých jabloní a hrušní
5. Obnova starých švestek, třešní a dalších peckovin
6. Obnova starých ořešáků, vinné révy a drobného ovoce
7. Po obnově
8. 12 nejčastějších chyb při řezu
9. Na závěr

Vítejte

Mnoho lidí má na zahradě nebo na rodinném statku jabloň, třešeň nebo ořešák, které už nikdo deset, dvacet nebo třicet let neřezal. Větve se kříží, koruna přerostla mimo dosah, uprostřed je suché dřevo a plody, když se objeví, jsou drobné a všechny jsou nahoře. Nejčastější reakcí je strom vykácet. V mnoha případech to není nutné.

Jmenuji se Václav Doležal a mnoho let jsem obnovoval zapomenuté sady. Tato kniha ukazuje, jak to udělat **v klidu a po etapách**, rozložením práce do několika období, aby strom nezeslábl. Nejdřív se odstraní, co je suché, nemocné nebo křížící se; potom se sníží koruna; nakonec se otevře střed a vytvoří nová koruna, v dosahu ruky a plná světla.

Co v knize najdete

- Jak posoudit, zda se strom vyplatí zachránit a kdy je lepší zasadit nový.
- Plán obnovy ve třech obdobích, s nákresem ke každé etapě.
- Zvláštnosti jednotlivých skupin ovocných stromů: jabloně a hrušně; švestky, třešně, višně, meruňky a broskvoně; ořešáky, vinná réva a drobné ovoce (rybíz, angrešt, maliník).
- Péči po obnově.

- Dvanáct nejčastějších chyb při řezu, každou s nákresem „špatně | správně“.

Tip: přečtěte si nejdřív kapitolu 2 a teprve potom vezměte nůžky. Dobré rozhodnutí na začátku vám ušetří roky práce.

Bezpečnost především: používejte pevný, dobře opřený žebřík, rukavice a brýle a nikdy neřežte sami pilkou na velmi vysokých větvích. Nářadí mezi stromy dezinfikujte. Můžeme začít.

Posouzení stromu: vyplatí se ho zachraňovat?

Než odříznete jedinou větev, projděte se kolem stromu s časem. Téměř všechny staré a opuštěné ovocné stromy obnovu snesou, ale jsou případy, kdy se úsilí nevyplatí. Tato kapitola vám pomůže rozhodnout.

Znamení, že strom lze zachránit

- Nové zelené výhony na mnoha větvích, i když drobné.
- Pevná kůra přilnutá ke dřevu na většině kmene.
- Listy dobré velikosti a zelené barvy na jaře.
- Alespoň dvě třetiny koruny stále živé.
- Odrůda, která se vám líbí nebo která už dobré plody dala v jiných letech.

Znamení choroby nebo vážného problému

- **Mrtvé dřevo:** větve bez pupenů, s tmavou a křehkou kůrou. Seškrábněte nehtem: je-li pod kůrou hnědé a suché dřevo, větev odumřela.
- **Rakovina:** hluboké, propadlé skvrny v kůře, často s popraskanými okraji (časté u jabloní a hrušní).

- **Klejotok:** jantarová pryskyřice stékající z kmene nebo větví (švestky, třešně, broskvoně).
- **Houby na kmeni nebo u báze:** znamení vnitřní hniloby; špatné znamení, objeví-li se u kořenového krčku.
- **Svinuté, zežloutlé listy a předčasný opad** každý rok, i při rozumné zálivce.

Zkouška dutého kmene

Poklepejte na kmen kloubky prstů nebo gumovou paličkou na několika místech. Plný zvuk je dobré znamení; dutý zvuk značí dutinu. Malá dutina na jedné straně, s živou kůrou kolem, je běžná u velmi starých stromů a obnovu nevylučuje. Kmen dutý na víc než polovině průměru, s odlupující se kůrou, činí strom křehkým: je třeba ho posoudit pečlivěji a, jde-li o vysoký strom u domů nebo cest, myslet na bezpečnost.

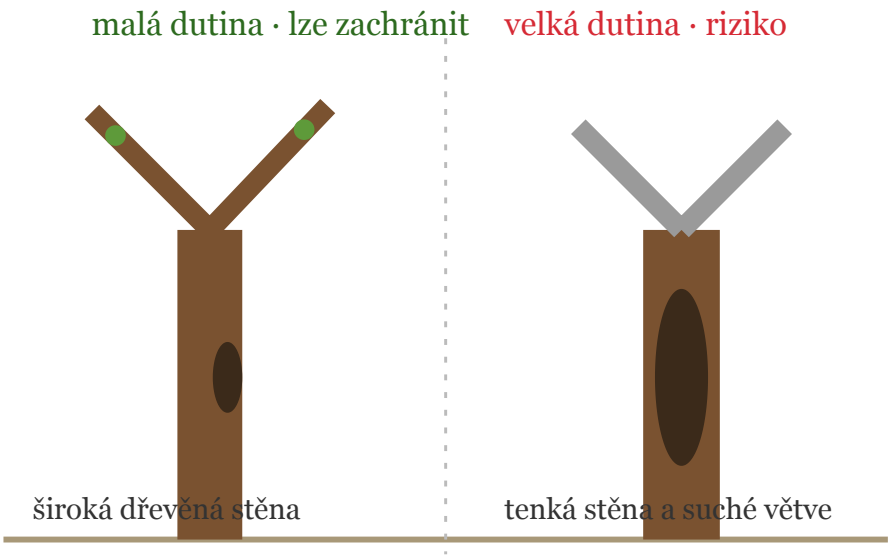

Malá boční dutina je únosná; dutina zabírající téměř celý kmen strom ohrožuje.

Kdy je lepší zasadit nový strom

Situace	Rozhodnutí
Víc než polovina koruny suchá, slabé výhony	Zasadit nový
Kmen dutý na víc než polovině, kůra se odlupuje	Zasadit nový
Hniloba u báze kmene, houby na kořenovém krčku	Zasadit nový
Rakovina obepínající kmen	Zasadit nový
Slabá odrůda (plody bez chuti, stále nemocná)	Zasadit nový, nebo zaroubovat korunu lepší odrůdou

Hodně suchého dřeva, ale živé výhony, zdravý kmen	Obnovit ve třech obdobích
Koruna zahuštěná a vysoká, ale strom bujný	Obnovit ve třech obdobích
Malá boční dutina, kolem živá kůra	Obnovit opatrně
Strom, který se vám líbí, v dobré půdě, bez vážných znamení	Obnovit

Tip: je-li odrůda dobrá, ale kmen slabý, můžete v zimě odebrat rouby a zaroubovat nový strom. Tak zachováte rodinnou odrůdu.

Rozhodnete-li se sázet znovu, neopakujte stejný druh přesně na stejném místě: unavená půda dává méně. Posuňte se o několik metrů nebo půdu kolem vyměňte. Rozhodnete-li se obnovovat, pokračujte další kapitolou.

Plán obnovy ve třech obdobích

Starý strom má zásoby ve dřevě a v kořenech. Odříznete-li mu naráz polovinu koruny, strom reaguje explozí slabých svislých výhonů („vlků“), vyčerpá zásoby a je vystaven chorobám. Tajemství spočívá v **rozdělení práce na tři zimy**.

Období	Cíl	Co pryč
Rok 1	Vyčistit	Větve suché, nemocné, zlomené a křížící se
Rok 2	Snížit korunu	Nejvyšší větve, až do výšky, na kterou dosáhnete
Rok 3	Otevřít a vytvarovat	Větve ze středu; vybrat novou kostru kosterních větví

Zlaté pravidlo: nikdy neodstraňujte víc než třetinu živé koruny za jediný rok. Musíte-li si vybrat, řežte méně.

Období 1 · Větve suché, nemocné a křížící se

Krok 1 · Rok 1: odstranit, co je mrtvé nebo nemocné

Na konci zimy (podle druhu, viz kapitoly 4 až 6), tedy v březnu v bezmrazých dnech, začněte mrtvým dřevem: šedými, křehkými větvemi bez pupenů. Odřízněte je u živé větve, z níž vyrůstají, u límce, bez pahýlů. Odřízněte také zlomené větve a

ty, které mají rakovinu, vždy několik centimetrů ve zdravém dřevě.

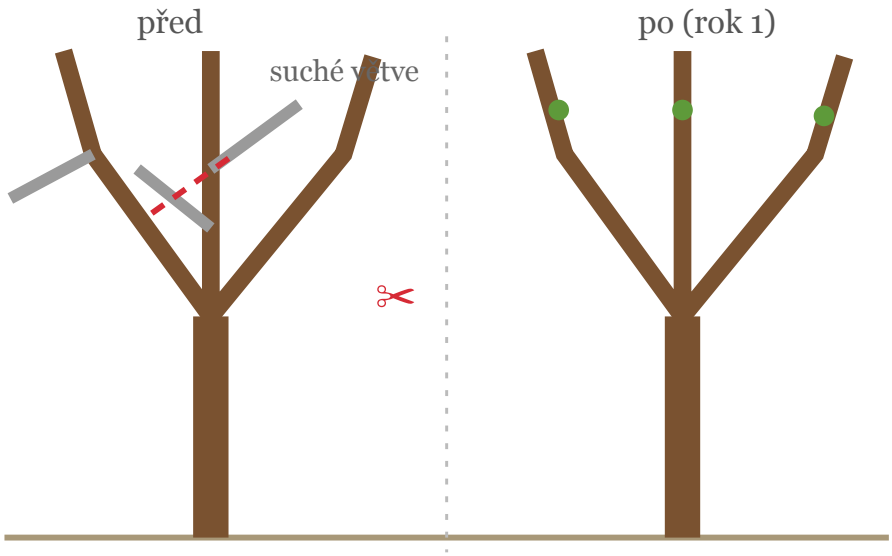

V prvním roce pryč jen dřevo suché, nemocné nebo zlomené; tvar koruny zůstává.

Krok 2 · Rok 1: odstranit křížící se větve

Kde se dvě větve kříží a otírají, vyberte horší (slabší, tu, která roste do středu nebo dolů) a odřízněte ji. Kůra odřená třením je vstupní branou chorob.

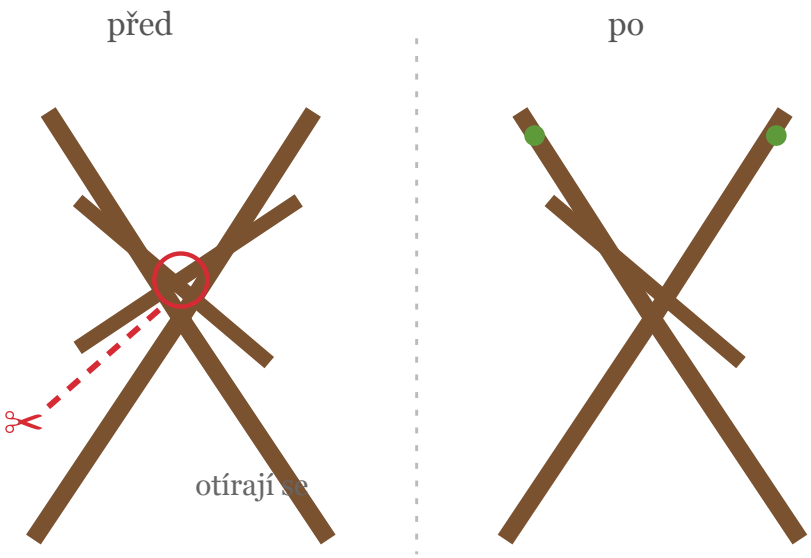

Ze dvou větví, které se otírají, se odřízne slabší, u místa, z něhož vyrůstá.

Období 2 · Snížit korunu

Krok 3 · Rok 2: snížit výšku

Další zimu zkraťte nejvyšší kosterní větve. Každou odřízněte nad silnou boční větví, která se stane novým vrcholem. Nezkracujte všechno na stejnou výšku: střídejte výšky a vždy vybírejte boční větev o průměru alespoň poloviny větve, kterou řežete. Cílem je dosáhnout výšky 3 až 3,5 m (nebo méně, podle druhu), aby se dalo sklízet z nízkého žebříku.

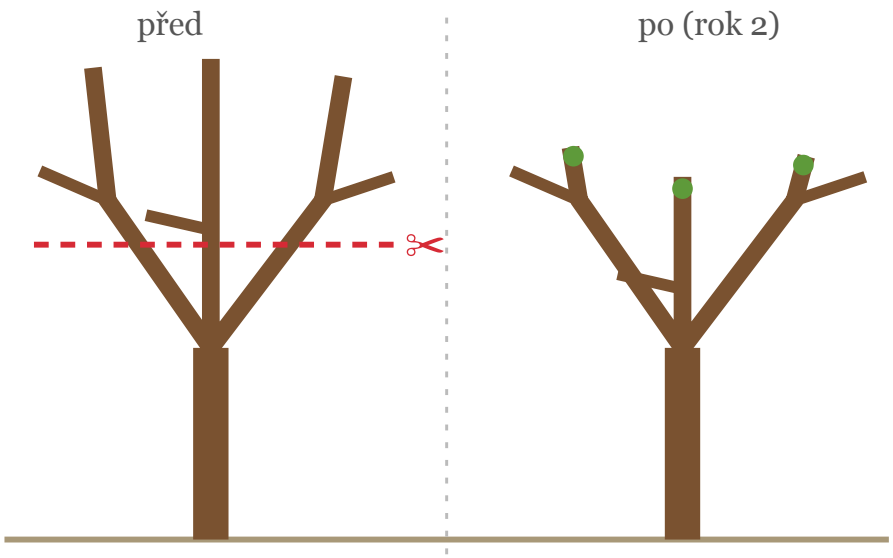

Koruna se sníží na úroveň dobře umístěných bočních větví, bez pahýlů a bez řezů všech ve stejné výšce.

Krok 4 · Rok 2: redukční řez na správném místě

Chcete-li větev zkrátit, odřízněte ji těsně nad bočním výhonem, který míří zhruba ve směru růstu. Řez se provádí šikmo, aby stékala voda, a u límce boční větve, bez pahýlu.

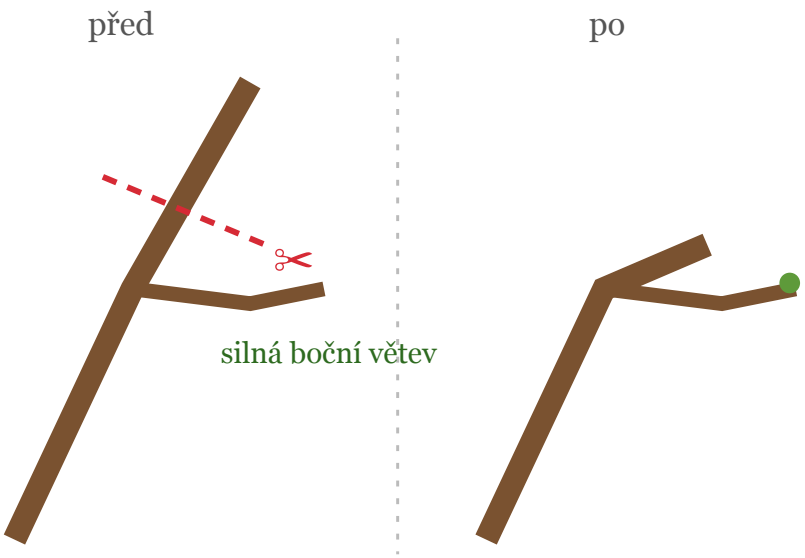

Větev se odřízne nad silnou boční větví, která pokračuje v kosterní větvi.

Období 3 · Otevřít střed a vytvořit novou korunu

Krok 5 · Rok 3: otevřít střed světlu

Ve třetí zimě vyberte tři nebo čtyři hlavní kosterní větve dobře rozmístěné kolem kmene a odstraňte větve ze středu, které je zastiňují. Koruna se stane otevřenou miskou a světlo proniká dovnitř. Právě to dává větší a lépe vybarvené plody.

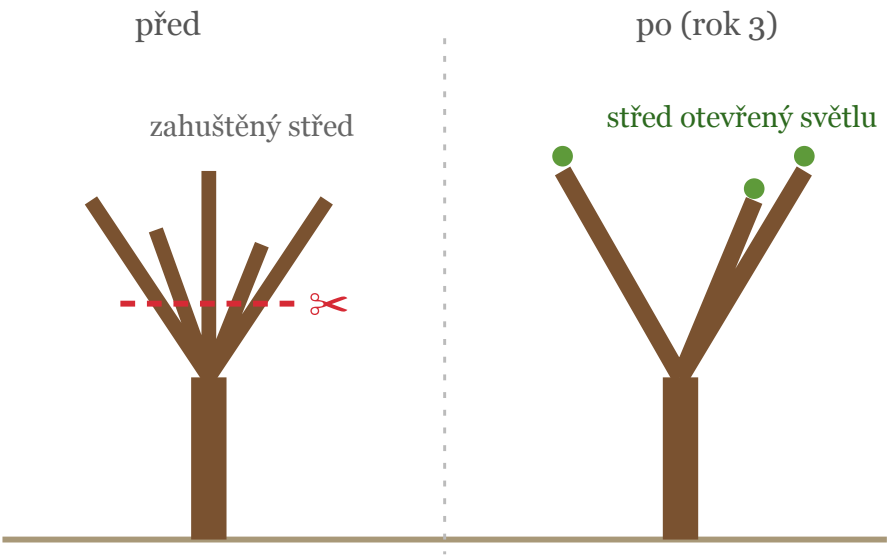

Silné kosterní větve zůstávají; větve ze středu, které stínily, pryč.

Krok 6 · Rok 3: vybrat a usměrnit nové kosterní větve

Z výhonů, které vyrostly za dva předchozí roky v místech řezů, ponechte ty nejlépe umístěné (silné, směřující ven, pod úhlem 45 stupňů), aby vytvořily novou korunu, a svislé a stísněné odstraňte. Odtud strom přechází na každoroční udržovací řez, lehký a rychlý.

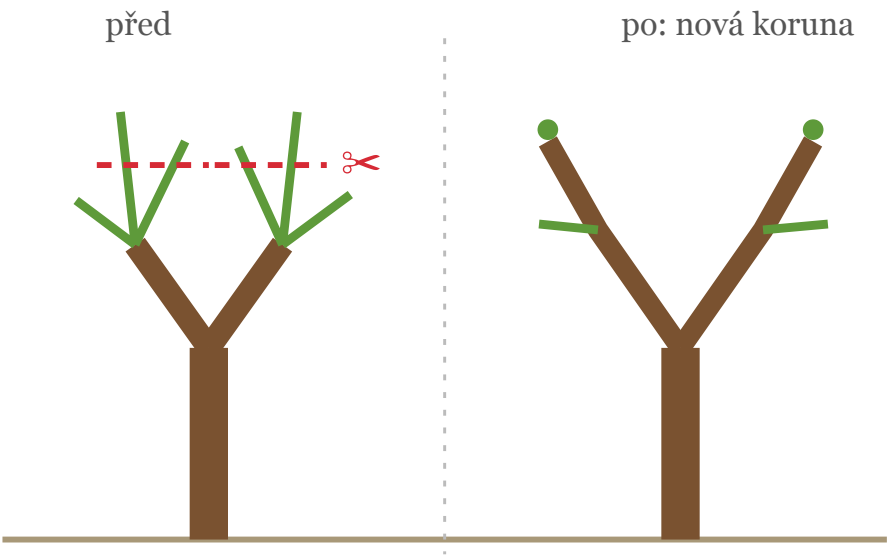

Zůstávají jen výhony s dobrou orientací; svislé a stísněné pryč.

Ve zkratce

- Tři období, tři cíle: vyčistit, snížit, otevřít.
- Nikdy víc než třetinu živé koruny ročně.
- Silné řezy ve třech fázích (viz kapitola 8, chyba 10) a těsně nad límcem.
- Jestliže strom reaguje mnoha vlky, plán se zpomalí: pokračujte s méně řezy ročně.

Tip: fotografujte strom před každou zimou a po ní. Pomůže vám to rozhodnout o dalším roce a ukáže vám, s hrdostí, ušlou cestu.

Obnova starých jabloní a hrušní

Jabloně a hrušně jsou ovocné stromy, které obnovu snášejí nejlépe: mají tvrdé dřevo, dobře vyrážejí a žijí desítky let. Strom starý 40 nebo 50 let, i když je zanedbaný, se obvykle zotaví během tří zim.

Kdy: od února do března, na stromě v klidu, v dnech bez silných mrazů a bez deště.

Plán: rok 1 čištění; rok 2 snížení koruny; rok 3 otevření středu (viz kapitola 3).

Konečná výška: 3 až 3,5 m u jabloně; u hrušně až 4 m, je-li strom velmi bujný.

Plodí na: kroužcích a plodných proutcích na dřevě starém dva roky nebo víc. Neřežte je nadměrně.

Co se mění u starého stromu

U starých stromů kroužky (malé, krátké a ztluštělé větvičky, které nesou plody) stárnou a úroda klesá. Při obnově strom dostane nové světlo a vyžene na mladém dřevě nové kroužky, které začnou plodit za dva až tři roky. Nedivte se, bude-li sklizeň po největším řezu menší: je to cena za zdravější strom.

Konkrétní kroky

Krok 1 · Odstranit následky spály a rakoviny

U hrušní a jabloní hledejte větve se suchou špičkou zahnutou „jako pastýřská hůl“, což je znamení spály růžovitých, a rakovinné rány s propadlou kůrou. Řežte 30 cm pod viditelným poškozením, ve zdravém dřevě, a zbytky spalte nebo odvezte mimo sad. Nářadí dezinfikujte lihem při každém řezu.

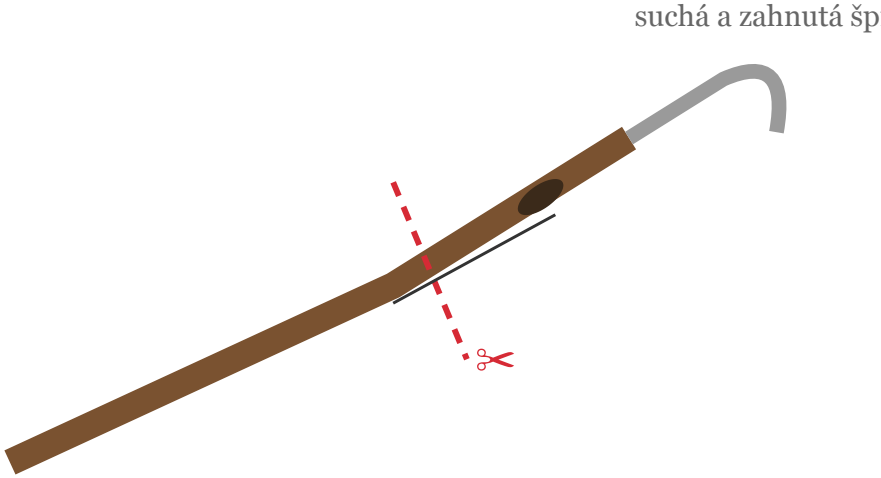

Řez se vede hluboko pod poškozením, ve dřevě, které je uvnitř živé.

Krok 2 · Zkrátit vysoké kosterní větve nad boční větví

Vyberte dvě nebo tři nejvyšší kosterní větve a odřízněte je nad silnou boční větví. U staré jabloně ponechte středový vůdčí

výhon kratší než boční, aby světlo pronikalo do středu.

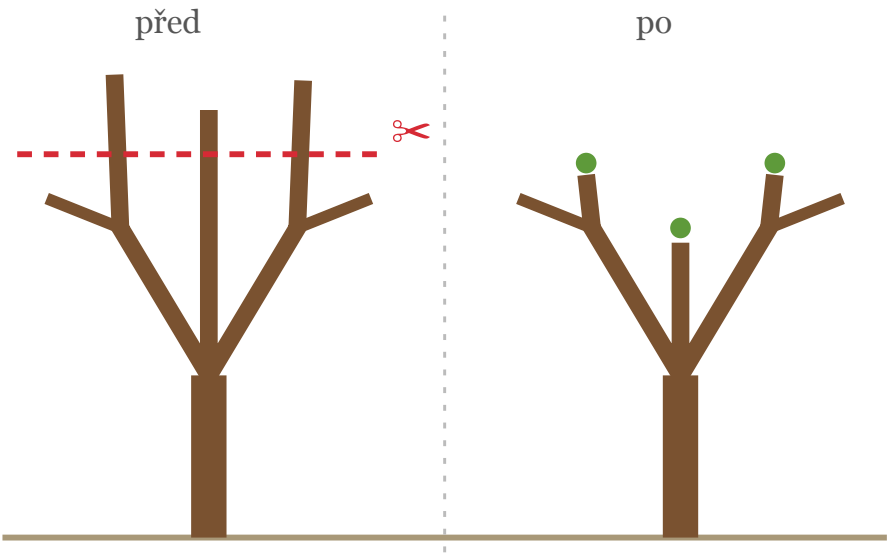

Středový vůdčí výhon zůstane nižší než boční; světlo tak proniká dovnitř.

Krok 3 · Dopřát světlo kroužkům

Až otevřete střed, uvidíte kroužky pokryté mechem a lišejníky. Přebytek za vlhkého počasí seškrábněte, aniž byste poranili kůru, a živé kroužky ponechte: s větším množstvím světla začnou znovu plodit.

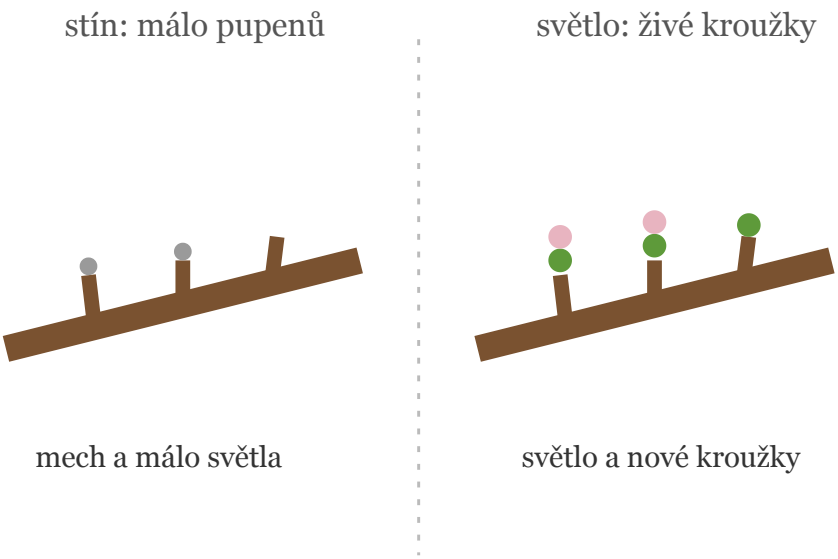

Se světlem kroužky znovu kvetou a dávají větší plody.

Krok 4 · Nahradit unavenou kosterní větev novým výhonem

Je-li kosterní větev velmi vysoká a téměř bez plodných větví, odřízněte ji nad mladým výhonem, který vyrostl níž, aby ji nahradil. Dělejte to jen u jedné kosterní větve za rok.

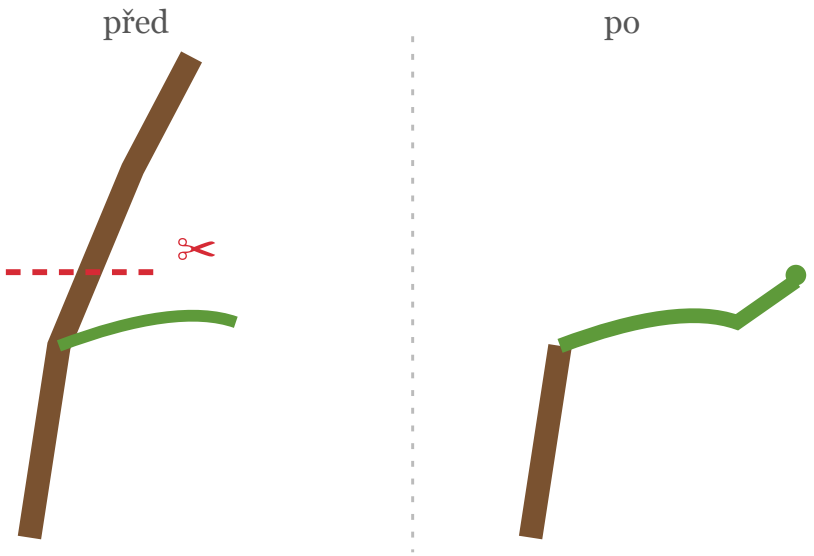

Nový výhon zaujme místo staré kosterní větve.

Zvláštnosti

- **Hrušeň:** bývá bujnější a po velkých řezech vyhání mnoho svislých vlků; odstraňte je v létě, dokud jsou jemné, místo čekání na zimu.
- **Jabloň:** reaguje mnoha výhony kolem řezů; vyberte dva nebo tři dobré a ostatní odstraňte.
- Velmi staré a místní odrůdy jádrovin stojí za zachování: máte-li pochybnosti, odeberte v lednu rouby k zaroubování.

Tip: u velmi vysokých jabloní se vyhněte lezení do koruny s pilkou. Redukční řez rozdělte do dvou fází, během dvou zim, z dobře stabilního žebříku.

Obnova starých švestek, třešní a dalších peckovin

Švestky, třešně, višně, meruňky a broskvoně jsou citlivější než jádroviny. V zimě se špatně řežou, protože velké řezy se zacelují pomalu a zůstávají vystaveny dešti a houbám. Proto se obnova přesouvá na **léto, hned po sklizni**, kdy míza proudí a strom se rychle hojí.

Kdy: švestka, třešeň, višeň a meruňka: od července do srpna, hned po sklizni, za suchého počasí.

Broskvoň: konec března až duben, před květem; drobné úpravy v létě.

Plán: stejná tři období, ale každé období se dělá v létě, ve dvou krátkých etapách, je-li strom velmi velký.

Pozor: neřežte za vlhka a deště; tak vniká klejotok a stříbřitost listů.

Klejotok: co to je a co dělat

Klejotok je vytékání jantarové pryskyřice z ran, řezů a nemocných větví. Je to reakce stromu na rány, houby nebo špatný odvod vody. Podporují ho zimní řezy, přetížené stromy a podmáčené půdy. Při obnově:

- Řežte za suchého a teplého počasí.
- Odstraňte větev, která z ní kape, řezem pod postiženým místem ve zdravém dřevě.
- Netrhejte kůru při silných řezech.
- Podmáčí-li se půda, zlepšete odvodnění nebo raději zasaďte nový strom jinde.

Konkrétní kroky

Krok 1 · Rok 1: vyčistit hned po sklizni

Ihned po sklizni odstraňte větve suché, nemocné a ty, z nichž kape pryskyřice. Teplé počasí podporuje hojení. Zbytek koruny nechte nedotčený.

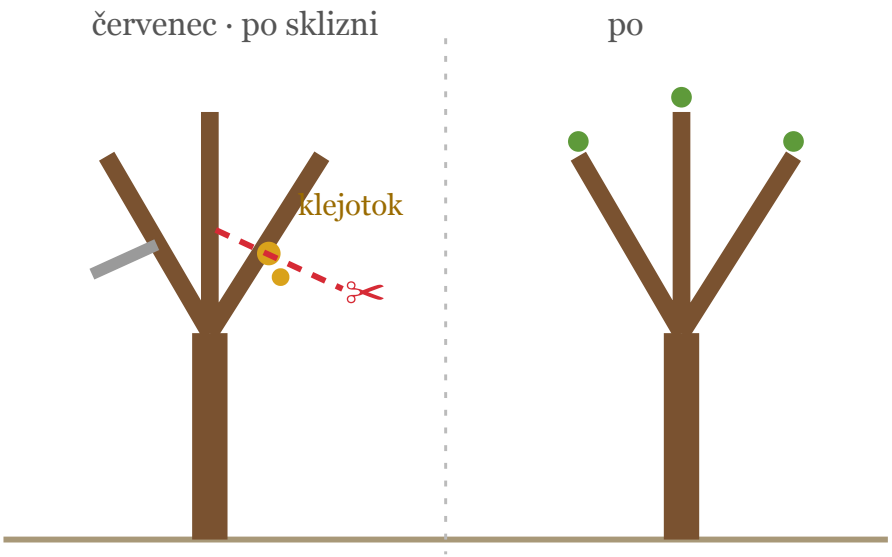

Suchá větev a ta, z níž kape pryskyřice, pryč; zbytek koruny zůstává, jak je.

Krok 2 · Rok 2: snížit korunu v létě

Příští léto, hned po sklizni, zkraťte nejvyšší kosterní větve nad silnou boční větví. U třešní, které rostou hodně do výšky, je cílem dosáhnout 3 až 4 m, aby se dalo sklízet ze žebříku. Vyhněte se velmi silným řezům: dělejte je ve dvou létech, vždy z jedné strany.

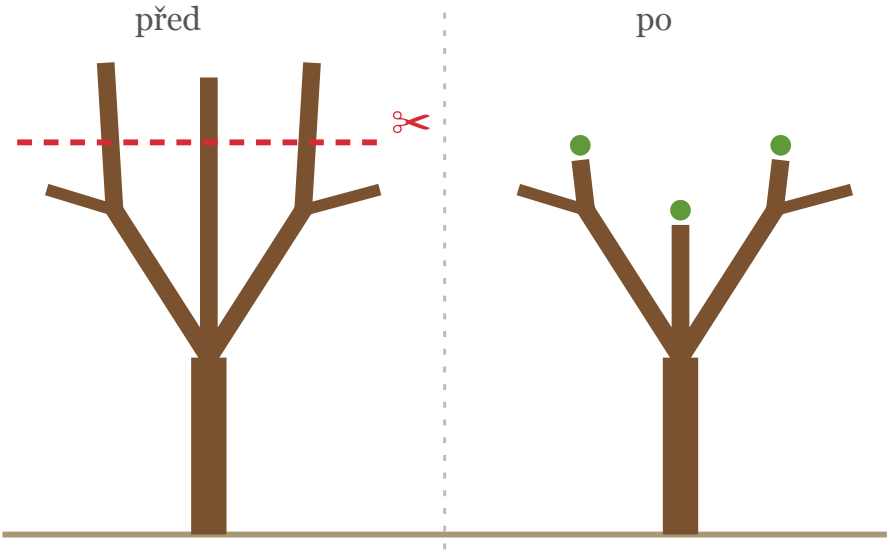

Koruna se snižuje nad silnými bočními větvemi; strom se v teple rychle hojí.

Krok 3 · Rok 3: otevřít střed a vybrat kosterní větve

Ve třetím létě odstraňte větve ze středu a ponechte tři nebo čtyři dobře rozmístěné kosterní větve, v otevřené koruně. Řežte těsně nad límcem větve, bez pahýlů.

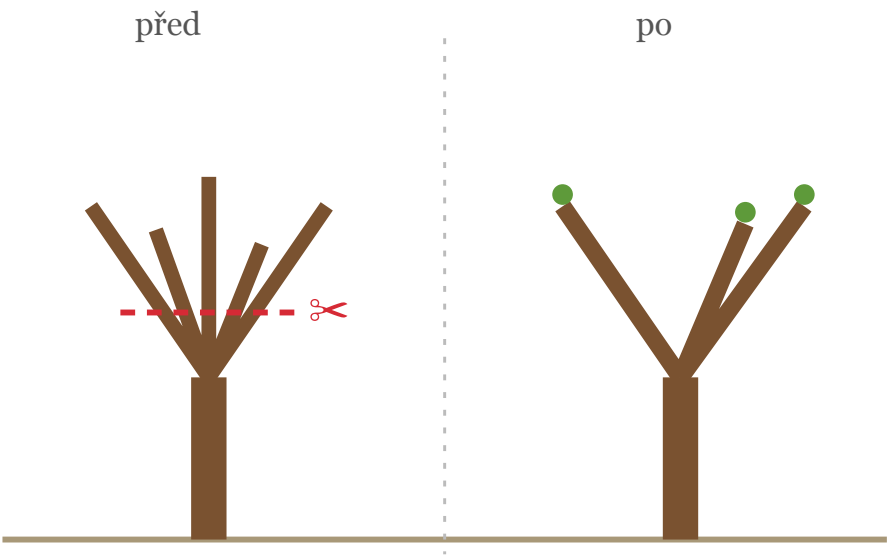

Střed se otevře světlu a vzduchu, což pomáhá předcházet chorobám.

Broskvoně a meruňky

Broskvoň plodí na větvích z předchozího roku a rychle stárne. U starého stromu znamená obnova odříznout velkou část plodných větví ve prospěch nového dřeva, opatrně a jen na konci zimy. Meruňka je citlivá na houbu stříbřitosti: obnovujte jen v létě, za sucha, a nikdy za vlhka.

Péče

- Nářadí mezi stromy dezinfikujte.
- Nemocné dřevo spalte nebo odvezte ze sadu.
- Po velkých řezech mírně zalévejte, bez zamokření.

- U třešní se vyhněte řezu v deštivých měsících: právě tehdy se klejotok nejvíc šíří.

Tip: je-li strom velmi velký a má silné rány, rozdělte práci na dvě nebo tři léta místo jednoho. Peckoviny trpělivost oceňují.

Obnova starých ořešáků, vinné révy a drobného ovoce

Tyto tři skupiny mají něco společného: dobře snášejí řez a vyhánějí bujně, i když jsou staré. Každá má ale své období a svůj postup.

Ořešáky

Kdy: srpen až říjen, nikdy v zimě ani brzy zjara, kdy míza proudí a řezy „pláčou“.

Plán: rok 1 vyčistit; rok 2 snížit korunu o třetinu; rok 3 vybrat 3 až 4 kosterní větve.

Pozor: silné řezy se u ořešáku hojí pomalu; dělejte je po etapách a vždy těsně nad límcem.

Krok 1 · Ořešák: snížit korunu a obnovit kosterní větve

Starý ořešák hodně vyroste a má křehké dřevo. V druhém roce odřízněte vysoké kosterní větve nad boční větví a snižujte po etapách, nejvýš o třetinu koruny. Je-li kosterní větev velmi stará a má málo nových větví, obnovte ji novým výhonem, ve dvou etapách.

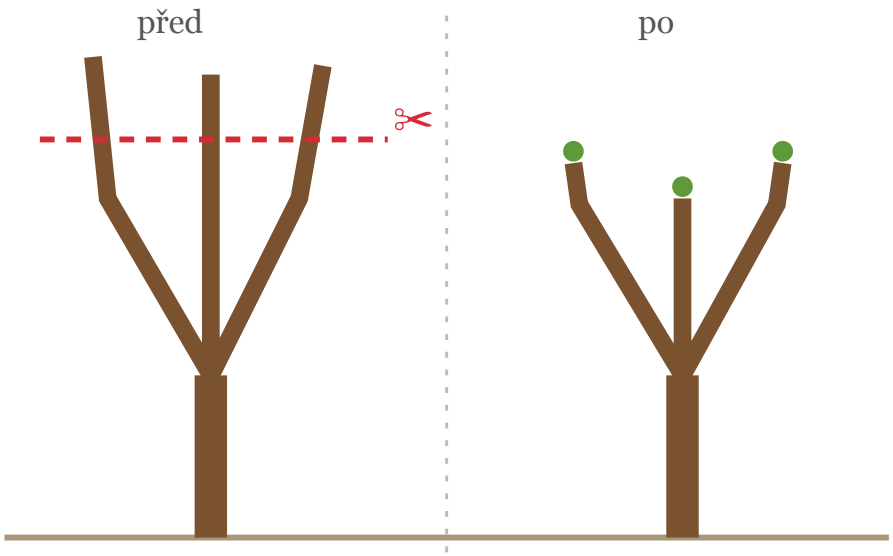

Ořešák se po etapách snižuje, aby byl v dosahu ruky.

Rybíz a angrešt

Kdy: únor až březen, v období klidu, před rašením pupenů.

Plán: mírnější: v roce 1 vyčistit a otevřít střed; v roce 2 odstranit třetinu nejstarších větví; v roce 3 doladit tvar.

Pozor: u angreštu používejte silné rukavice; stará zanedbaná rostlina nesnáší odstranění všeho najednou: ubírejte po částech.

Krok 2 · Rybíz a angrešt: otevřít střed a odstranit staré dřevo

Staré keře rybízu a angreštu hromadí suché dřevo a tenké větve uvnitř, bez listů. Odstraňte tuto spleť a větve rostoucí dovnitř, a tím keř otevřete. Světlo dosáhne do středu a plody se zlepší velikostí i barvou.

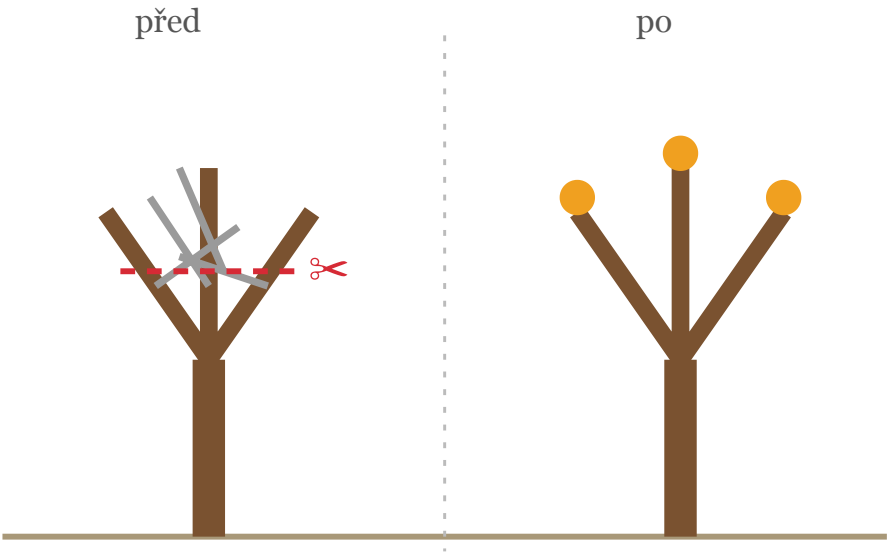

Vnitřní spleť pryč; plody jsou na světle.

Vinná réva a maliník

Kdy: únor až březen, po největších mrazech a před „pláčem“ révy.

Plán: rok 1 vyčistit (suché dřevo, vlky, výmladky u paty); rok 2 snížit; rok 3 vytvořit nová ramena révy a obnovit maliník.

Zásada: keř má propouštět světlo, aby vzduch a slunce procházely listovím.

Krok 3 · Vinná réva: odstranit vlky a otevřít střed

Zanedbaná réva se zahustí svislými vlky a suchým dřevem. V prvním roce je odstraňte. V dalších letech vyberte tři nebo čtyři nová ramena z mladých výhonů, zkraťte je a střed otevřete, aby vznikla dobře rozmístěná, vzdušná stavba.

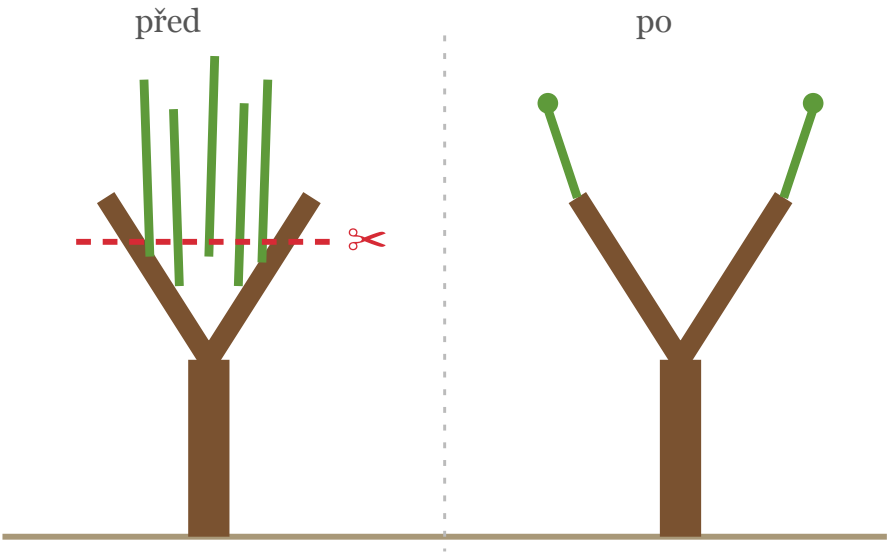

Vlky pryč a střed otevřený, se dvěma až čtyřmi dobře rozmístěnými rameny.

Krok 4 · Maliník: odstranit odnože u paty a ošetřit řezy

Odřízněte u země odnože, které vyrůstají mimo řadu, a staré pruty, které už plodily. Velké řezné rány na starých stromech nebo ramenech révy lze ošetřit štěpařským balzámem, zvláště ve vlhkých oblastech.

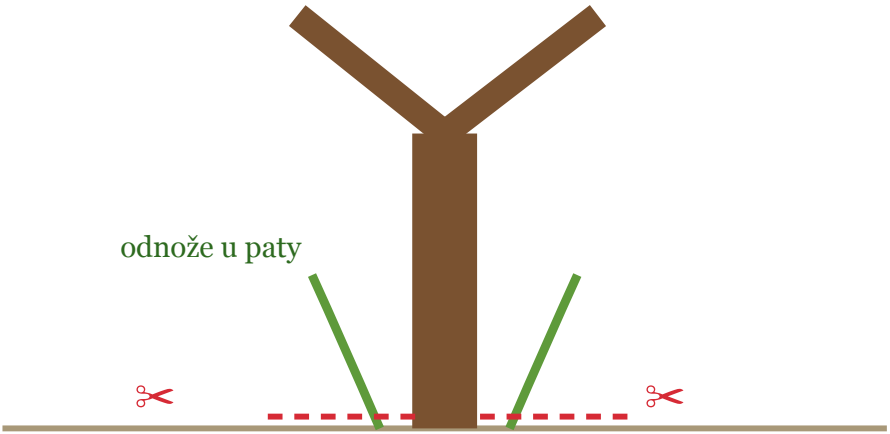

Odnože, které rostou těsně u země, se odřezávají u kořene.

Druh	Nejlepší období	Maximum za rok
Ořešák	Srpen–říjen	Třetina koruny
Rybíz / angrešt	Únor–březen	Třetina starých větví
Vinná réva	Únor–březen	Třetina dřeva

Tip: u ořešáků a silných větví, které po řezu zůstaly vystavené slunci, můžete kmen a silné větve natřít bíle (vápnem). Chrání kůru před spálením.

Po obnově

Obnova neskončí posledním řezem. Strom po řezu reaguje: vyhání, žádá vodu a živiny a potřebuje ochranu větších řezů. Tato péče rozhoduje o tom, zda úsilí přinese plody.

Vlčí výhony

Po velkých řezech strom vyžene mnoho svislých, rychlých a slabých výhonů, takzvaných vlků. Nenechte je vyrůst: berou sílu a zastiňují korunu.

- **V následujícím létě** (červen až červenec), dokud jsou jemné, je odstraňte rukou nebo nůžkami, těsně u místa vzniku.
- Ponechte dva nebo tři dobře umístěné, pod úhlem 45 stupňů a směřující ven, chcete-li vytvořit novou kosterní větev nebo nahradit starou.
- Budete-li čekat na zimu, budete muset řezat už tvrdé dřevo a vyroste jich ještě víc.

Krok 1 · Odstranit vlky v létě

Svislé výhony, které vyrostly v oblasti řezu, odstraňte, dokud jsou jemné, těsně u větve. Tak znovu nevyrazí se stejnou silou.

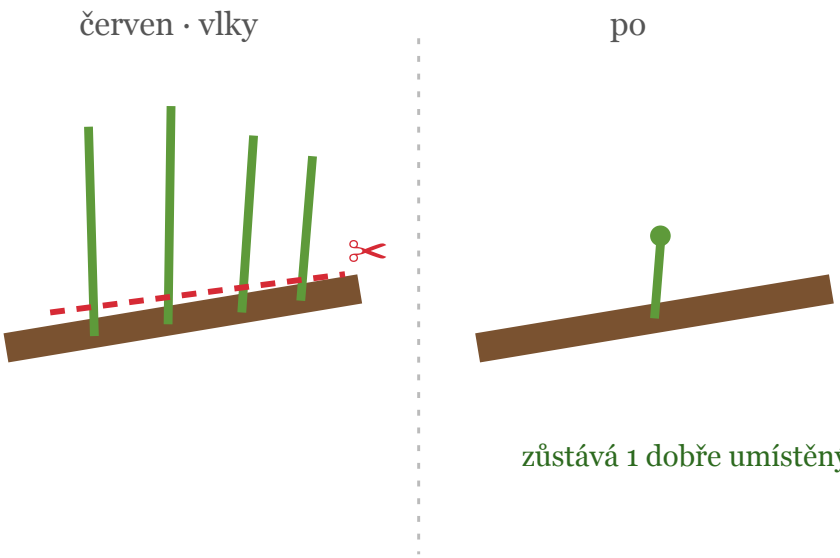

Téměř všechny vlky pryč; zůstane jeden, je-li třeba pro vytvoření nové kosterní větve.

Hnojení

Strom, který se zotavuje, potřebuje potravu, ale ne v nadbytku. Příliš mnoho dusíku vyvolává svislé a slabé výhony.

Období	Co dělat
Konec zimy	Dobře uzrálý kompost nebo vyzrálý hnůj kolem stromu, v průmětu koruny (ne těsně u kmene), 5 až 10 kg na dospělý strom.
Jaro	Mulč z organické hmoty (sláma, suché listí) k udržení vlhkosti.
Léto	Vyhnout se silným dusíkatým hnojivům; podpořit zálivkou.

Zálivka

Po silném řezu strom ztrácí listy a kořeny a je citlivý na sucho. V prvním létě po větším řezu zalévejte jednou týdně vydatně za suchého a horkého počasí, bez zamokření. Peckoviny zvlášť trpí na zamokřené půdě: lépe málo a hluboko než hodně a povrchově.

Ochrana velkých řezů

- Řežte těsně nad límcem, ostrou pilkou, aby byla plocha hladká.
- U řezů o průměru víc než 5 cm můžete použít štěpařský balzám, zejména u citlivých stromů (třešně, švestky, hrušně) a ve vlhkých oblastech.
- U silných větví vystavených slunci (ořešáky) natřete kůru bíle, aby nedošlo ke spálení.
- Během roku rány sledujte: uvidíte-li hnilobu, místo vyčistěte a znovu ošetřete.

Krok 2 · Ochránit velký řez

U silného řezu uhlaďte okraj roubovacím nožem, ponechte límec nedotčený a plochu pokryjte štěpařským balzámem, v tenké vrstvě.

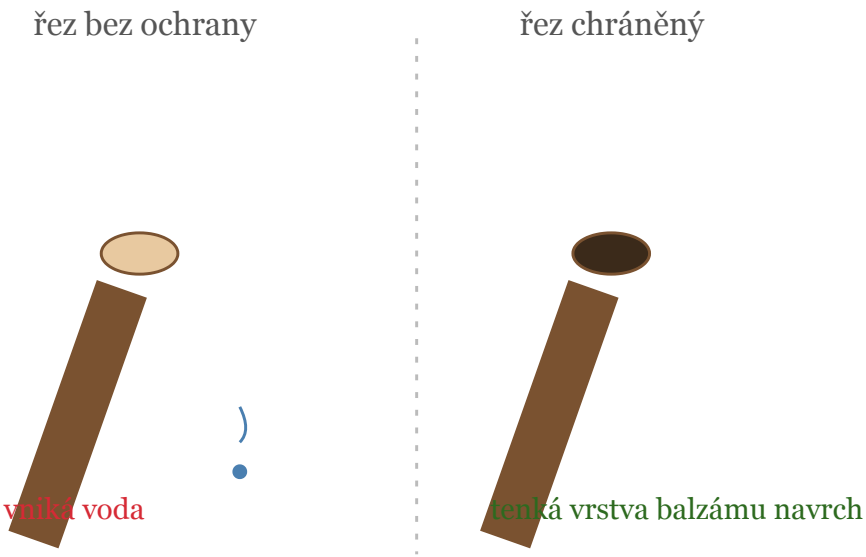

Štěpařský balzám izoluje řez od deště a hub.

Kalendář sledování

Měsíc	Úkol
Březen–duben	Organické hnojivo a mulč; sledovat rašení.
Červen–červenec	Odstranit jemné vlky; vydatná zálivka.
Srpen–září	Sledovat řezy a vlhkost půdy.
Následující zima	Další etapa plánu (viz kapitola 3).

Tip: mějte trpělivost. Obnovenému stromu může trvat dvě až tři sezóny, než plně obnoví úrodu, a potom dává lepší plody, které se snáz sklízejí a méně trpí chorobami.

12 nejčastějších chyb při řezu

Téměř všechna poškození, která na prořezaných stromech vidíte, pocházejí z několika chyb opakovaných rok za rokem. Každá z následujících dvanácti chyb má nákres „špatně | správně“: levá polovina ukazuje, co dělat nemáte, pravá, co dělat máte.

Chyba 1 · Nechat pahýl nad pupenem nebo větví

Dlouhý pahýl usychá, hnije a přenáší hnilobu do větve. Řežte 5 mm nad pupenem, šikmo, nebo těsně nad límcem větve.

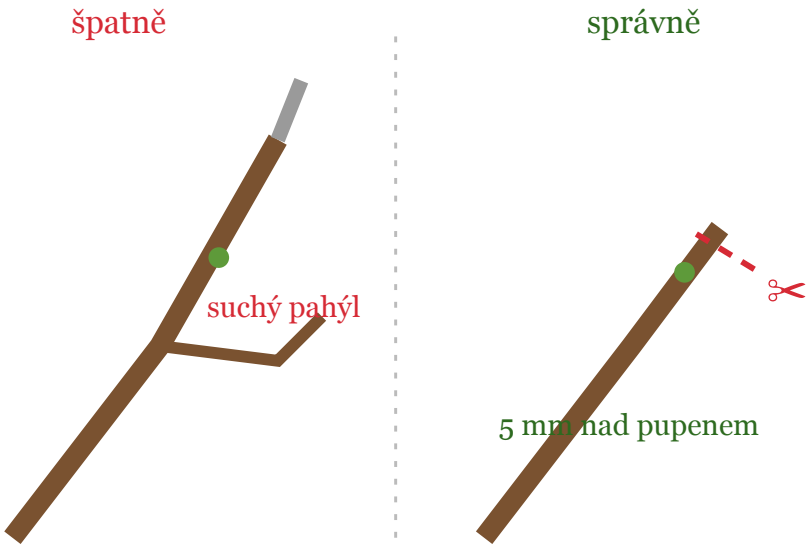

Správný řez vede těsně nad pupenem, bez pahýlu.

Chyba 2 · Řezat příliš těsně u kmene, do límce

Límec je malé ztluštění, z něhož větev vyrůstá. Jeho odříznutí způsobí velkou ránu, která se nezacelí. Řežte hned vně límce.

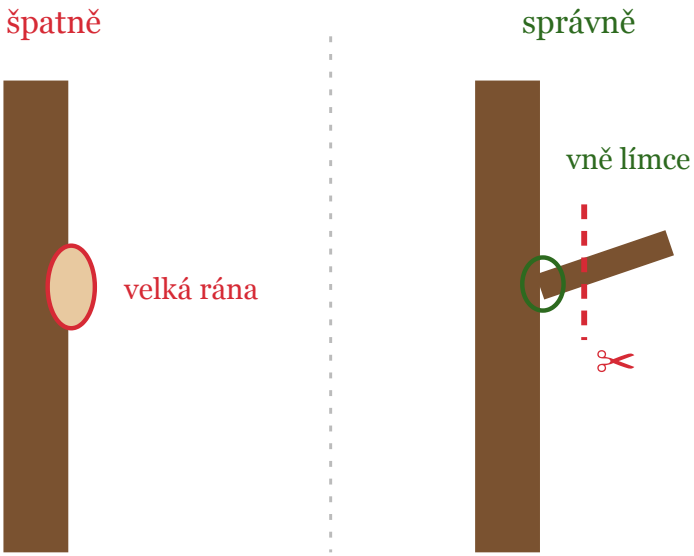

Zachovejte límec: právě jím strom řez zacelí.

Chyba 3 · Odřezat příliš naráz

Odstranění víc než třetiny koruny naráz strom oslabí a vyvolá příval vlků. Rozložte práci na několik období.

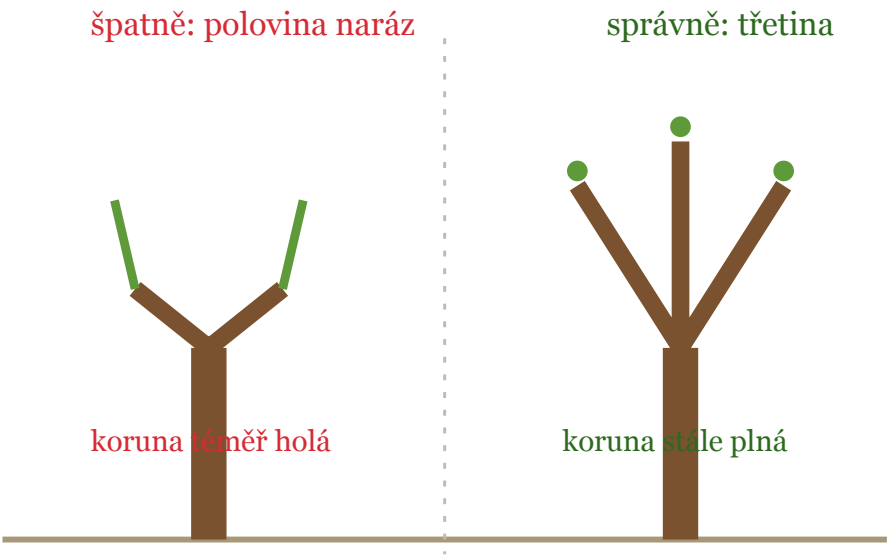

Nikdy víc než třetinu živé koruny za rok.

Chyba 4 · „Zkracovat“ všechny větve na stejnou výšku

Rovné zkracování větví bez ohledu na boční větve zanechává pahýly a vyvolává svazek svislých výhonů. Zkracujte vždy nad boční větví.

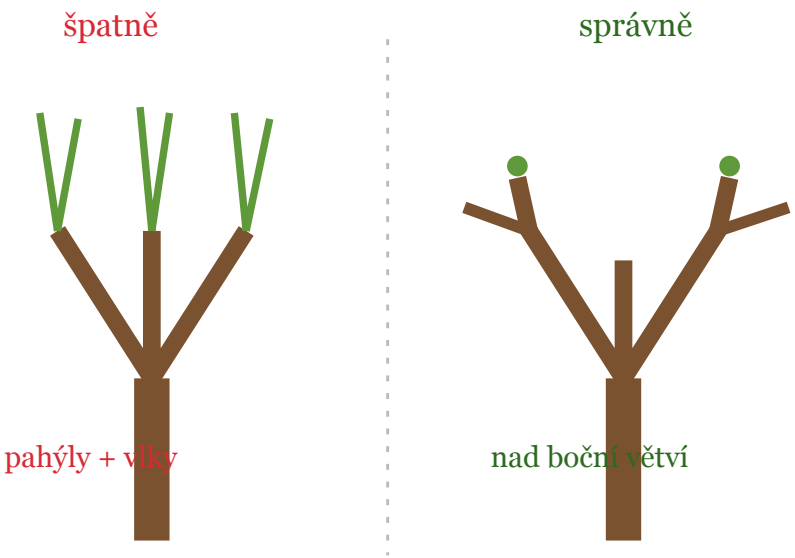

Zkrácení nad boční větví udržuje korunu vyváženou.

Chyba 5 · Nechat střed zahuštěný

Zahuštěná koruna nepropouští světlo ani vzduch. Plody jsou drobné, nevybarvené a usazují se choroby. Otevřete střed.

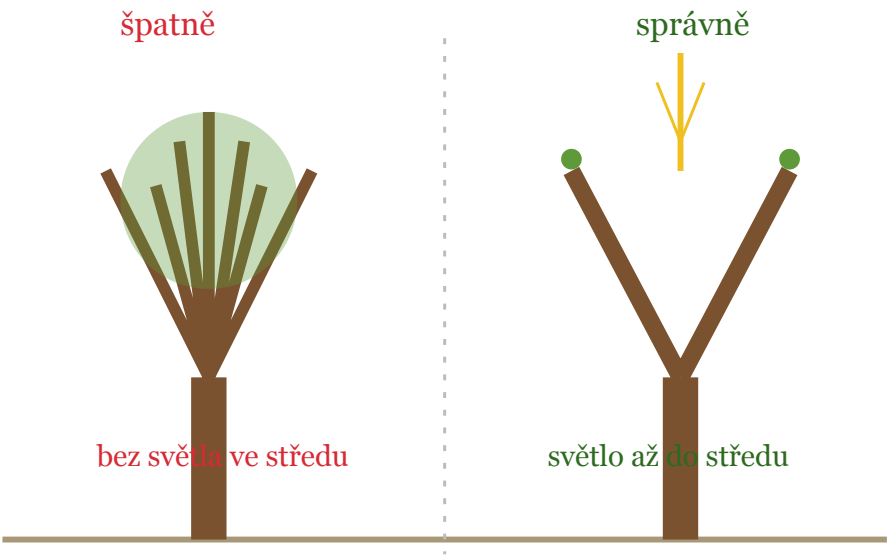

Otevřená miska propouští světlo a vzduch.

Chyba 6 · Řez nakloněný na špatnou stranu

Řez se má naklánět směrem od pupenu, aby voda stékala. Je-li nakloněn k pupenu, voda na něj padá a hnilobou ho zničí.

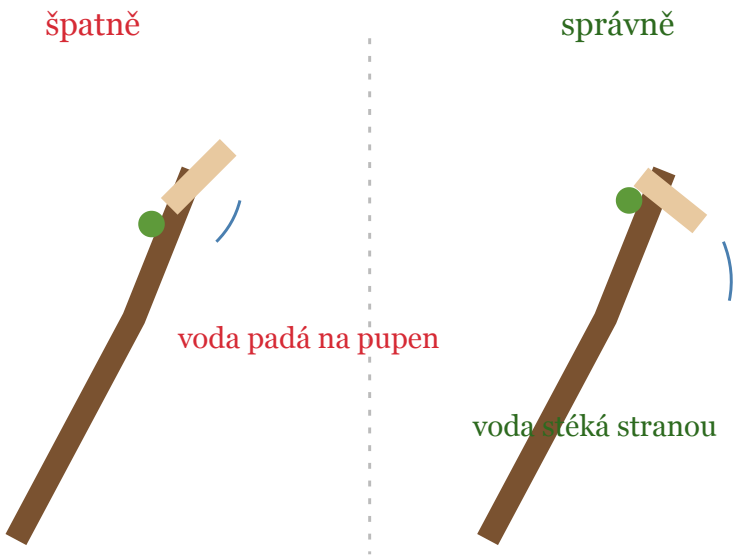

Řez šikmo, s vyšší částí na straně pupenu.

Chyba 7 · Řezat ve špatné období

Třešně, švestky a meruňky řezané v hluboké zimě, za deště, chytí klejotok a stříbřitost. Řežou se v létě, po sklizni, za suchého počasí.

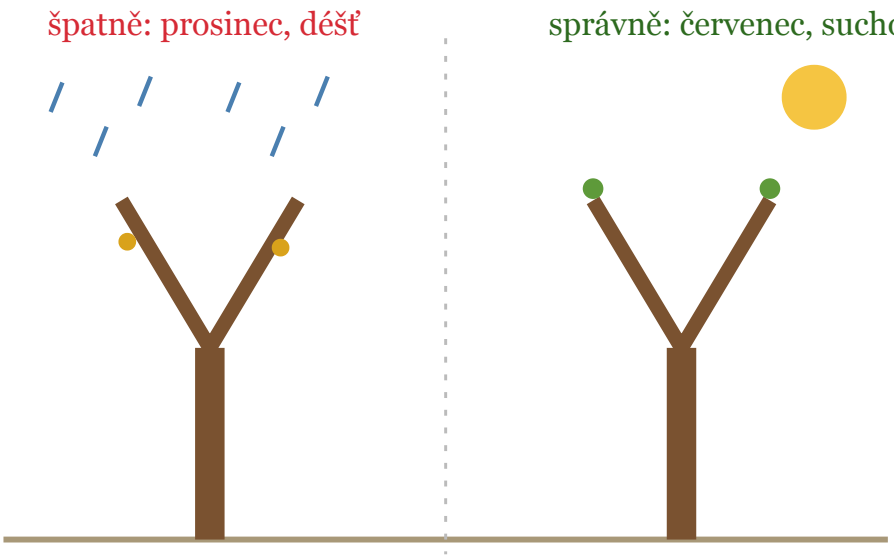

U peckovin se řez provádí v létě, na slunci.

Chyba 8 · Nedezinfikovat nářadí

Špinavé nůžky přenášejí choroby (rakovinu, spálu, viry) ze stromu na strom. Čepele mezi stromy dezinfikujte lihem a u nemocného stromu i mezi řezy.

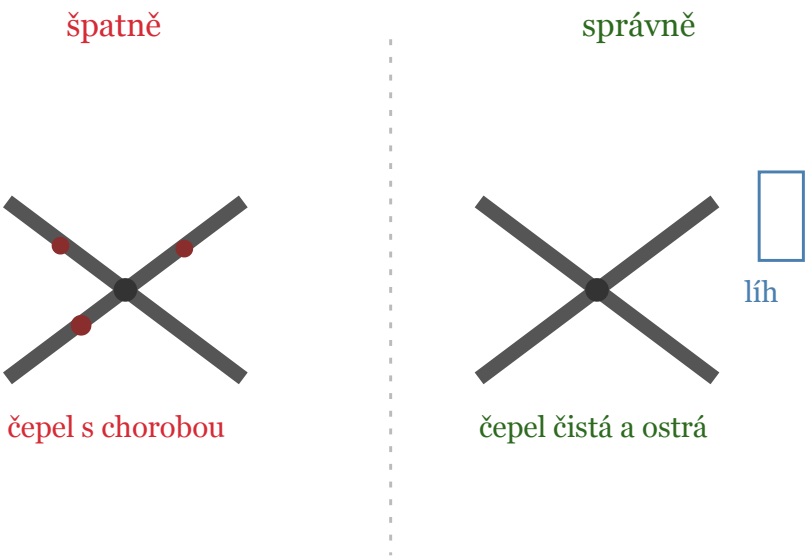

Mezi stromy otřete čepele lihem.

Chyba 9 · Nechat svislé vlky v koruně

Silné svislé výhony bez plodů berou stromu sílu a zastiňují vnitřek. Odstraňte je včas, dokud jsou jemné, těsně u místa vzniku.

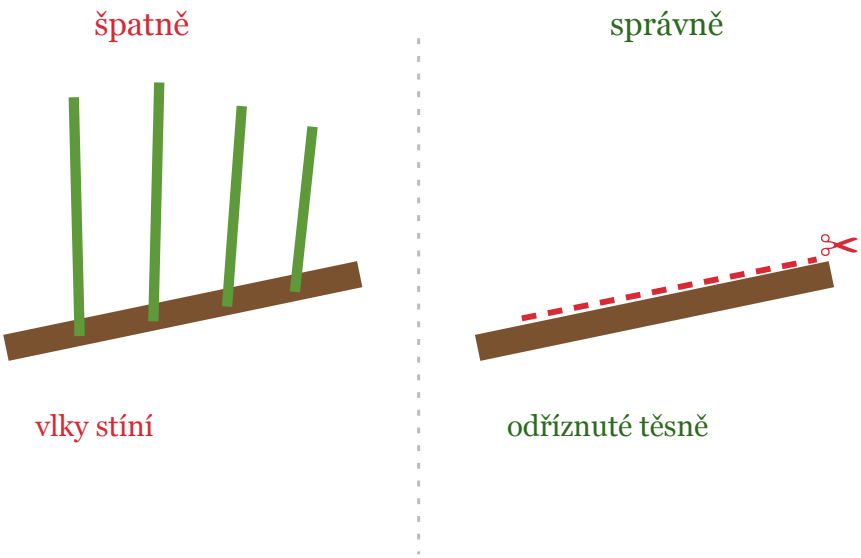

Svislé výhony odřízněte těsně u místa vzniku, v létě.

Chyba 10 · Odříznout silnou větev naráz

Těžká větev spadne dřív, než je řez dokončen, a utrhne kůru z kmene. Proveďte tři řezy: jeden zespodu, jeden shora dál od kmene a nakonec závěrečný řez těsně nad límcem.

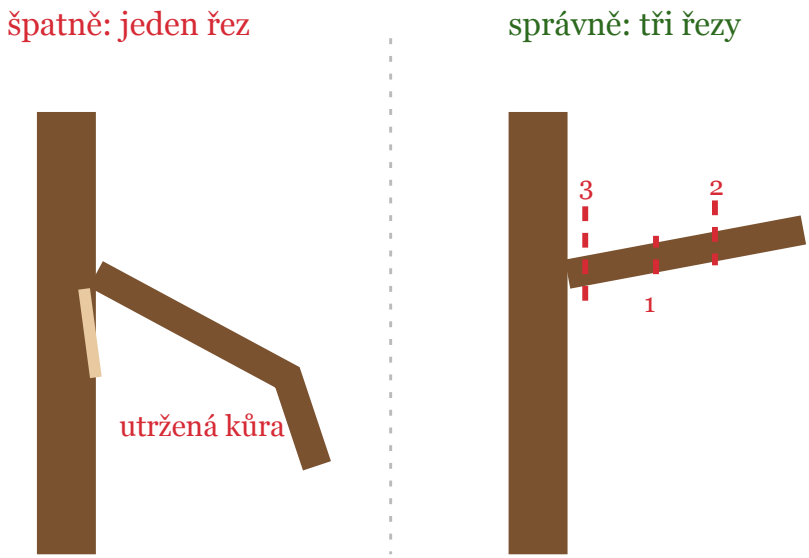

1: zespodu, 2: shora, dál od kmene, 3: závěrečný řez těsně nad límcem.

Chyba 11 · Odřezat kroužky a plodné větve

U jabloní a hrušní jsou kroužky a plodné proutky to, co dává plody. Řez „na čisto“ všeho krátkého ničí sklizeň. Ponechte je a odřízněte jen velké větve, které je zastiňují.

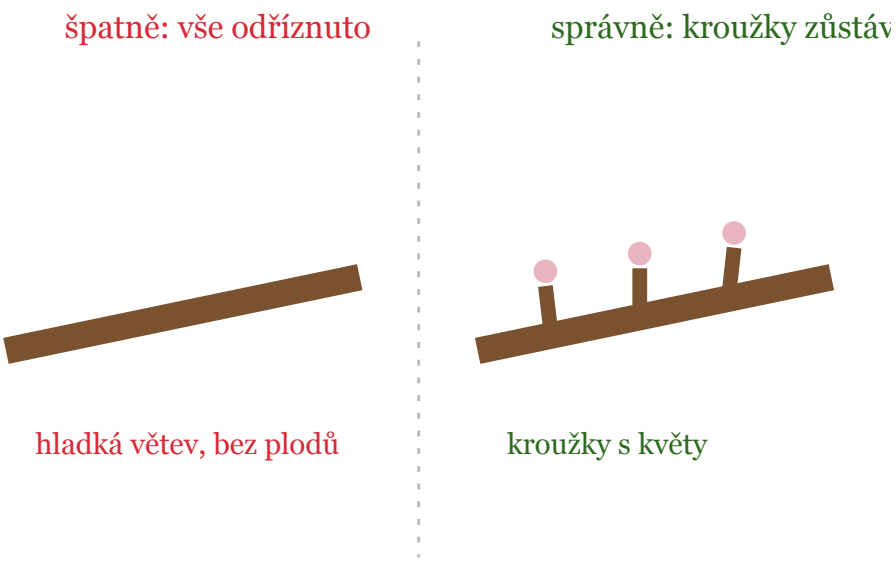

Kroužky se ponechávají: právě z nich pocházejí plody.

Chyba 12 · Ponechat kosterní větve v úzkém úhlu (do V)

Dvě kosterní větve vyrůstající příliš blízko sebe mezi sebou sevřou kůru a pod tíhou plodů nebo větru se rozštěpí. Vybírejte kosterní větve s otevřeným úhlem (zhruba 45 až 60 stupňů) a ze dvou větví v těsném V odstraňte slabší.

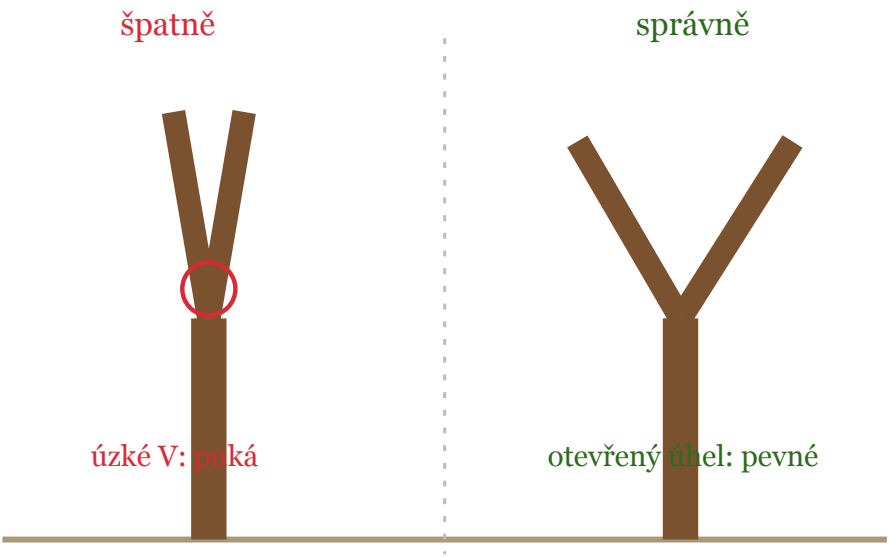

Dobře rozevřené kosterní větve unesou tíhu plodů i větru.

Chyba	V jedné větě
1	Řezat nad pupenem, bez pahýlu
2	Řezat vně límce, ne dovnitř
3	Nikdy víc než třetinu za rok
4	Zkracovat vždy nad boční větví
5	Otevřít střed
6	Řez naklonit směrem od pupenu
7	Peckoviny: léto, za sucha
8	Dezinfikovat nářadí
9	Odstraňovat vlky, dokud jsou jemné
10	Silné větve: tři řezy

11	Ponechat kroužky a plodné větve
12	Dávat přednost kosterním větvím s otevřeným úhlem

Tip: vytiskněte si tuto tabulku a přibijte ji v kůlně vedle nůžek. Před každým řezem na ni mrkněte: kdo se vyhne těmto dvanácti chybám, řezal už lépe než většina.

Na závěr

Došli jste na konec této knihy. Už umíte posoudit starý strom, rozdělit obnovu do tří období, zvolit správné období pro každý druh a vyhnout se chybám, které škodí nejvíc. Zbývá jen to nejdůležitější: vrátit se do sadu, v klidu, a začít.

Shrnutí na cestu

- Nejdřív posoudit: ne každý strom si obnovu zaslouží, ale mnohé ji dobře snášejí.
- Rok 1: vyčistit. Rok 2: snížit. Rok 3: otevřít a vytvarovat.
- Nikdy víc než třetinu koruny za rok.
- Jabloně a hrušně: konec zimy (únor–březen). Peckoviny: léto, po sklizni. Ořešáky: konec léta a podzim. Rybíz, angrešt a réva: konec zimy, po největších mrazech.
- Po řezu: vlky v létě, organické hnojivo, vydatná zálivka, ochrana velkých řezů.

Závěrečné rady

- **Při pochybnostech řežte méně.** Větev, která zůstane, můžete vždy odříznout příští rok; odříznutá větev se nevrátí.
- **Fotografujte** každý strom před řezem a po něm. Rozdíl uvidíte z roku na rok.

- **Bezpečnost:** dobře opřený žebřík, rukavice a brýle a nikdy sami při práci ve výšce.
- **Uchovejte rouby** odrůd, které máte rádi; zahyne-li strom, odrůda zůstane.

Nahlédněte do kalendáře ovocné zahrady, kdykoli budete na pochybách o období některé práce, a před uchopením nůžek se vraťte k nákresům jednotlivých kroků. Obnovený sad dává plody dalších třicet nebo čtyřicet let.

Úspěšný řez a bohatou sklizeň.

Václav Doležal